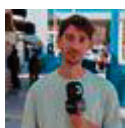

"Vaig estar 3 dies lligada": a Catalunya encara es lliga les persones amb trastorns mentals

Salut no té dades de quantes contencions es fan ni quina durada tenen, però promet un registre l'any que ve. El Parlament va instar el Govern fa 7 anys a tenir un protocol que, de moment, no es farà

FERRAN MORENO GARCIA

Periodista de TV3 especialitzat en desigualtats i drets humans

[@FerranMorenoG](#)

07/05/2023 - 20.05 Actualitzat 08/05/2023 - 09.37

"Quan em van deslligar van dir: 'Pobra noia, el mal que li deu haver fet'". L'impacte de les contencions en la Mercè encara dura més de 20 anys després. A ella **la van lligar de peus i li van posar una camisa de força** durant quatre dies.

L'Inma també ha estat ingressada amb contencions. L'última vegada, el 2018. Va estar 72 hores lligada de mans, de cames i per la panxa. **"Em vaig sentir humiliada**. Per mi, és un dels traumes més grans de la meua vida".

I la Maria, en el primer ingrés, va entrar a l'hospital un divendres. Dilluns seguia subjectada amb les corretges. "No em deslligaven perquè el psiquiatre no havia donat l'ordre. Pensava: **'Com és possible que hagi marxat de cap de setmana i m'hagi deixat aquí lligada?'**"

Totes tres comparteixen un mateix relat de frustració i de por davant l'actuació sanitària en l'atenció al seu trastorn mental. Per la violència de la mesura emprada, per la durada, per l'aïllament i per la manca de veus amigues durant l'ingrés.

"En comptes d'agafar confiança en els professionals, crees un ressentiment molt fort contra aquest sistema de tortures i sanitaris", diu la Mercè. "No hi ha una altra manera d'arribar a les persones que som allà dins?", es pregunta l'Inma.

Catalunya, sense dades de contencions

El **Departament de Salut no té el recompte de quantes persones es lliguen**, ni quanta estona duren les contencions, ni cada quan es revisen.

Un llit amb corretges de contenció (CCMA)

Cada un dels centres sanitaris apunta internament les seves actuacions, i tot just aquests últims mesos, Salut **està demanant a hospitals i unitats especialitzades quins protocols tenen**.

"No tenim una informació regulada ni centralitzada en aquests moments", admet el president del Consell Assessor en Salut Mental i Addiccions del Departament de Salut, Víctor Pérez. "Si no sabem ni tenim clara quina és la magnitud del problema, és molt difícil mesurar la disminució de les nostres intervencions".

Salut explica que posarà en marxa **un registre centralitzat de les contencions mecàniques i químiques** de cara a l'any vinent i s'hi recolliran les característiques del pacient i la durada de la contenció.

Sobre si el sorprèn que Salut no tingui actualment aquestes dades, Pérez respon: "Per una banda, sí, crec que les hauríem de tenir, per l'altra, no em sorprèn, perquè als professionals de la salut mental no ens agrada parlar d'aquest tema, suposo que per un sentiment de culpa".

El departament **està enllestit una guia de recomanacions**, que si bé en un inici s'havia concebut com unes pautes per fer contencions amb menys riscos,

ara se centrarà a què fer per no haver de lligar els pacients. No recollirà, però, durades màximes de les subjeccions.

Salut no farà, però, un protocol obligatori comú per a tots els centres sanitaris, tal com va instar a fer el Parlament de Catalunya ara fa set anys, el 2016. Tampoc hi haurà un règim sancionador per a les males praxis, com també requeria el Parlament.

"Al meu nebot el van matar les contencions"

Augusto Claisse tenia 23 anys quan va morir després d'una contenció al sociosanitari Duran i Reynals. Feia pocs anys que havia començat a tenir algunes al·lucinacions i tenia por del sistema de salut, després que se l'hagués lligat en ingressos anteriors.

"Era un noi molt sensible i no és que estigués atemorit, estava traumatitzat per les contencions", explica la seva tieta, **Susana Boscaro**. "No vull anar a l'hospital", descriu que deia el seu nebot.

Boscaro explica que **el deixaven sol, en un box**. I que l'Augusto normalment no tenia present què li havia passat durant el brot, però que, en canvi, les contencions sí que les recordava. "Això li va quedar gravat a foc".

El primer d'octubre del 2021, la tieta el va deixar al sociosanitari. Al cap d'una estona, li van trucar. "Em diuen: 'L'Augusto ha mort. Ha fet una agitació i quan li estaven col·locant les lligadures als peus entre cinc sanitaris i un vigilant de seguretat, s'ha posat de color blau, ha tingut una aturada i no l'hem pogut reanimar'".

"Al meu nebot el van matar les contencions, així està escrit a l'autòpsia."

Lamenta que l'Augusto tenia afectacions respiratòries i que les **"contencions sistemàtiques" que va rebre durant dos, tres dies**, explica, van ser una aberració. Ara el cas es troba en mans de la justícia més d'un any i mig després.

"S'assumeix que la persona en crisi no té res a dir", apunta l'investigador Ramon y Cajal i membre de l'Associació Catalana de Professionals de la Salut Mental, **Francisco Eiroa**. "S'anul·la totalment la seva voluntat i se la pot deixar lligada molt més del que qualsevol protocol pot establir perquè el criteri del facultatiu passa al davant".

"L'alternativa a la contenció és molt més segura"

Hi ha hospitals que han començat a prendre mesures decidides cap a un model de contencions zero. Un d'ells és el Parc Sanitari Sant Joan de Déu. Ara fan una cinquena part de les subjeccions mecàniques que aplicaven fa 10 anys. Són unes 35 persones l'any, no 200, com fa una dècada.

A la unitat de subaguts, només han lligat una persona des del 2018. "Fa 25 anys que treballo en aquesta casa i jo mateix he indicat contencions de 24, 48

o 72 hores davant de situacions que no sabia gestionar", explica l'adjunt a la direcció de salut mental de l'hospital, el doctor **Antoni Serrano**.

"Un cop aprens a gestionar-ho diferent, redueixes l'ús d'aquesta mesura."

"Treballar diferent vol dir conèixer molt més el pacient: si jo sé qui ets tu, què t'agrada, què fas, entendre millor per què em dius les coses, com me les dius...", diu el doctor Serrano.

L'ONU diu que les contencions mecàniques són un acte de tortura (CCMA)

Serrano explica que **accions que semblaven impossibles**, com permetre als familiars dormir a planta en certs supòsits, o deslligar els pacients a l'hora de dinar, s'han estès els darrers anys.

Les conseqüències de les contencions

"Amb les contencions, els sanitaris ens sentim segurs perquè el pacient ja no es pot fer mal, però, en realitat, es troba en una situació de més risc per a ell mateix: ennuegaments, problemes de coagulació, etc.", explica Serrano.

De fet, els protocols enumeren **les conseqüències de les contencions mecàniques**, que poden ser tromboembòlies pulmonars, accidents vasculars cerebrals, infarts aguts de miocardi, infarts intestinals, dermatitis, erosions, retencions urinàries, asfíxia, escanyament o mort sobtada.

Uns protocols que, per cert, cap dels centres ha compartit amb TV3. Per a l'elaboració del reportatge, el Departament de Salut ha seleccionat els del Parc

Taulí de Sabadell, Parc Sanitari Sant Joan de Déu, Hospital del Mar i Complex Benito Menni.

Precisament, al Benito Menni ara implementen un **nou model anomenat Safewards**, encaminat a reduir l'ús de les contencions. "Venim d'un model molt antic i massa paternalista", explica el supervisor d'infermeria del centre, Blas Blánquez.

L'any passat ja van començar a aplicar-lo i la reducció de les contencions ha estat del 80%. A l'Hospital del Mar, les intenten reduir cada any un 5% i el 2022 van lligar 205 vegades, xifra que suposa una vintena part dels ingressats.

"Que les coses s'estiguin fent millor que fa 10 anys, no ho negaré, però que això depengui de la bona voluntat... Em sembla que en qualsevol altre context ens cridaria molt l'atenció que això sigui així, i ara mateix no torturar les persones és objecte d'opinió personal de cada taifa en el seu regne", denuncia Eiroa.

"Una paraula amiga té molt més efecte que una contenció"

El Consell d'Europa ja va instar els estats membres el 2019 a abolir el sistema de coercions en salut mental. De fet, recollia en la seva resolució "la manca d'evidència de l'efectivitat de les mesures coercitives en la prevenció del dany autoinfligit o a tercers".

També l'ONU ha assumit que **les contencions mecàniques són un acte de tortura**. En diferents informes, com el del 2010, assenyala el deure de les institucions d'examinar els electroxocs o les corretges als llits perquè no es torturi les persones amb discapacitat.

l el relator especial de les Nacions Unides ha demanat en diverses ocasions, com en l'informe del 2017, que es prenguin mesures per reduir radicalment les coaccions en l'àmbit mèdic.

De fet, des del 2021 **les lligadures estan prohibides en l'àmbit dels centres d'infància**, amb una llei estatal. Salut, per ara, no es planteja elaborar una legislació que faci el mateix en l'àmbit de la salut mental.

"Les lleis em semblen fantàstiques i moltes vegades les coses no canvien si no hi ha una llei que obligui, però per molt que els professionals vulguem no contenir cap pacient, serà molt difícil aconseguir-ho", diu el portaveu de Salut en aquest tema, Víctor Pérez.

Les tres testimonis del reportatge coincideixen que **la força de la paraula**, ben emprada, pot tenir un efecte molt més positiu i eficaç que una corretja. "Clar que és la paraula, el que ajuda. És la desescalada del moment de tensió, la comprensió del patiment que estic sentint", descriu la Maria.

Totes tres, després de patir les subjeccions en primera persona, van decidir fer activisme i lluitar per l'abolició de les contencions. **Maria Aran** ho fa des de la Federació Veus. **Inma Muñoz**, des de l'entitat Trebolmente. I **Mercè Torrentallé** presideix la Federació Salut Mental Catalunya.

Torrentallé insisteix en la creació d'un registre de voluntats compartides, en què el pacient pugui deixar per escrit què necessita en un moment de crisi. "A una persona que tingui un brot la pot tranquil·litzar una música. I una altra necessita el silenci total. Jo crec en la força de la paraula i una paraula amiga pot fer canviar tot un pensament", explica. Pérez apunta que també s'està treballant en aquest registre.

"El que ha de quedar clar -explica Antoni Serrano des de Sant Joan de Déu- és que l'alternativa a contenir és molt més segura. Tenir aquesta cultura de millora i no haver d'aplicar contencions és molt més segur que aplicar-ne. **Crec que aquest és el missatge que hem de donar**".